

ДУДА Єлізавета,

здобувач вищої освіти третього курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

НАГОРНА Олена,

старший викладач кафедри цивільного
права та процесу Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ТРУДОВА АДАПТАЦІЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ У МІЖНАРОДНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Проблеми адаптації неповнолітніх до трудової діяльності в даний час є досить актуальним питанням в нашій державі. Це зумовлено тим, що як в Україні, так і у зарубіжних країнах, особи змушені вступати у трудові відносини ще до повноліття. При цьому ми згодні з тим, що в тому, як держава регулює працю неповнолітніх, відображається її сутність соціальної політики та спрямованість на захист дитинства та юнацтва. Під трудовою адаптацією розуміється процес взаємодії працівника з навколишнім його виробничим середовищем щодо освоєння нової йому трудової ситуації. [1]

А в науковій та навчальній літературі обґрунтовано вказується, що адаптація до професійної діяльності, будучи багатовимірним та інтегральним процесом, істотно позначається як на ефективності діяльності окремих індивідів та робітничих колективів, так і на стані здоров'я та тривалості активного періоду життя. [2] Нездатність адаптуватися до умов роботи спричиняє, зрештою, серйозні проблеми медичного та психологічного характеру. Саме тому нормам, що регулюють працю неповнолітніх, більшою мірою, ніж іншим нормам трудового права, має бути властива захисна функція. Зумовлено це соціально-економічними особливостями особистості неповнолітнього працівника.

З іншого боку, велике значення мають і морально-етичні та педагогічні аспекти використання праці неповнолітніх. Можна погодитись з Л.В. Щур-Трухановичем, який вбачає пряму залежність між добробутом держави та рівнем її турботи про здоров'я своїх дітей, забезпечення їх права на освіту, нормальний розвиток тощо, заходи, що вживаються для підготовки дітей до повноцінного життя в суспільстві, для розвитку у них необхідних якостей та навичок. [3] Захист дітей відіграє важливу роль і в міжнародно-правовому регулюванні праці, зокрема, в актах Міжнародної організації

праці (МОП). Так Декларація МОП "Про основні принципи та права у сфері праці" від 18 червня 1998 року називає дієву заборону дитячої праці в числі чотирьох основних принципів, які держави-члени МОП зобов'язані дотримуватися і втілювати в життя незалежно від ратифікації відповідних конвенцій. Як відомо, у найбідніших країнах світу найбільший відсоток населення становлять діти та молодь. В той же час, ці країни, як правило, не зацікавлені у підвищенні правових гарантій прав своїх громадян через те, що ці гарантії тягнуть додаткові витрати, і, відповідно, знижують конкурентоспроможність виробленої цими країнами продукції. Ситуація, що склалася, дозволила Н.Л. Лютому цілком обґрунтовано резулювати, що "фраза з Філадельфійської декларації МОП про те, що "злидні в будь-якому місці є загрозою для спільного добробуту", - це не просто гарне гасло, а відображення боязні багатших держав втратити конкурентні переваги на міжнародному ринку внаслідок нижчих витрат на працю в країнах, що розвиваються" [4]. Конвенція МОП № 138 містить низку норм щодо мінімального віку прийому на роботу.

Так, за загальним правилом мінімальний вік не може бути нижчим за вік 15 років. У той же час, мінімальний вік для держав, чия економіка та система освіти недостатньо розвинені, становить 15 років. Водночас, згідно зі ст. 3 Конвенції, для роботи, яка за своїм характером може завдати шкоди здоров'ю, безпеці чи моральності підлітка, мінімальний вік становить 18 років.

Насамперед, на міжнародному рівні закріплено норму, згідно з якою підліток не може працювати в тих галузях промисловості, до яких не може адаптуватися в силу особливого характеру самих робіт. Проте переліки таких робіт визначаються державами самостійно. Конвенція № 182 має яскраво виражений захисний та імперативний характер, спрямований на викорінення низки найбільш негативних явищ, пов'язаних із дитячою працею.

Таким чином, підводячи вищенаведене, можна зробити висновок, що чинне міжнародне законодавство здійснює лише рамковий захист адаптації неповнолітніх працівників до трудової діяльності. А саме, регламентації піддаються, як правило, лише зовнішні умови адаптації неповнолітніх (такі як робочий час, характер роботи та ін.).

Список використаних джерел:

1. Лукашевич, Н.П. Психологія праці: навч. Посібник Н.В. Лукашевич, І.В. Сінгаєвська, Є.І. Бондарчук. Київ: МАУП, 2004. С. 53.
2. Панченко, Л.Л. Адаптація до професійної діяльності: навч. Посібник Л.Л. Панченко., 2006. С. 3
3. Щур-Труханович, Л.В. Про вік, з якого допускається укладання трудового договору. Трудове право. 2006. № 8. С. 53
4. Лютов, Н.Л. Ефективність діяльності МОП: наднаціональний рівень Л.М. Лютів. Трудове право. 2008. № 2. С. 82.